

Basisondersteuning

Omschrijving van verschillende vormen
van ondersteuning binnen Punt Speciaal

Inhoudsopgave

Inleiding	2
1. De landelijke norm voor basisondersteuning.....	3
2. De basisondersteuning voor Punt Speciaal.....	5
3. Intensieve- en zeer intensieve ondersteuning binnen Punt Speciaal.....	11
4. Bijlage	17

Inleiding

Passend onderwijs binnen Punt Speciaal vraagt om een zorgvuldig en transparant ondersteuningsaanbod. In deze handreiking beschrijven we de basisondersteuning en de intensieve en zeer intensieve ondersteuning op een eenduidige manier. Zo geven we richting aan de manier waarop de scholen van Punt Speciaal (so/vso) invulling geven aan hun verantwoordelijkheid om voor alle leerlingen een voorspelbaar en ontwikkelingsgericht onderwijsaanbod te realiseren. Daarbij sluiten we aan bij de landelijke norm voor basisondersteuning, de wettelijke kaders voor het primair en (voortgezet) speciaal onderwijs en de afspraken binnen het samenwerkingsverband Passend Onderwijs.

De basisondersteuning is beschikbaar voor iedere leerling die onderwijs volgt bij Punt Speciaal. Als de ondersteuningsbehoeften van een leerling verder gaan dan deze basis, zetten we op basis van systematische observaties, analyse en interdisciplinaire afstemming intensieve of zeer intensieve ondersteuning in. De benodigde ondersteuning hangt direct samen met de toelaatbaarheidsverklaring (tlv) en de bijbehorende bekostiging, waaronder de inzet van gelden vanuit ernstig meervoudige beperkingen (emb), de Jeugdwet, de Zorgverzekeringswet en de Wet langdurige zorg (Wlz). Deze koppeling maakt inzichtelijk welke organisatorische, personele en inhoudelijke voorwaarden nodig zijn om het onderwijs duurzaam en kwalitatief goed uit te voeren.

Met deze handreiking creëren we een gedeeld referentiekader voor professionals, ouders, ketenpartners en het samenwerkingsverband. Het document draagt bij aan een transparante en consistente uitvoering van ondersteuning, stimuleert professionele oordeelsvorming en ondersteunt het gesprek over wat leerlingen nodig hebben om tot leren en ontwikkeling te komen. Door een eenduidige begrippenstructuur en een visuele weergave van ondersteuningsniveaus en financieringsstromen laten we zien hoe Punt Speciaal werkt aan kwaliteit, continuïteit en afstemming in passend onderwijs.

1. De landelijke norm voor basisondersteuning.

Wat is de landelijke norm voor basisondersteuning?

De landelijke norm voor basisondersteuning beschrijft waaruit basisondersteuning minimaal moet bestaan. Het gaat om beleid, kennis en verschillende vormen van ondersteuning: preventief, curatief en kleine aanpassingen. Zie hiervoor ook het document: [Advies landelijke norm voor basisondersteuning](#).

De school bepaalt zelf welke vorm van ondersteuning wordt geboden. De ondersteuningsbehoefte van de leerling is daarbij bepalend. Als er voor een ondersteuningsbehoefte meerdere passende alternatieven zijn, kiest de school welk alternatief wordt ingezet. De landelijke norm voor basisondersteuning is gericht op het regulier basisonderwijs. Het samenwerkingsverband in de regio stelt een document op waarin de basisondersteuning binnen het primair onderwijs en het (voortgezet) speciaal onderwijs wordt beschreven, zodat duidelijk is wat binnen de verschillende settings geboden kan worden.

Wat is het doel van de landelijke norm voor basisondersteuning?

Een landelijke norm voor basisondersteuning biedt duidelijkheid aan ouders, leerlingen en onderwijspersoneel over wat iedere school in het primair onderwijs minimaal moet kunnen bieden. Daarmee worden regionale verschillen in het niveau van basisondersteuning kleiner.

Wat is basisondersteuning?

Basisondersteuning bestaat uit vier onderdelen:

1. Scholen hebben kennis en/of beleid om bepaalde ondersteuning te kunnen bieden;
2. Scholen bieden ondersteuning om het ontstaan van een lichte of zware ondersteuningsbehoefte te voorkomen (preventief);
3. Scholen bieden lichte en kortdurende, vaak remediërende ondersteuning op school om leerlingen weer mee te laten doen in de lessen voor de hele groep (curatief);
4. Scholen bieden kleine, doeltreffende en haalbare aanpassingen in de lessen, toetsing, het schoolgebouw, de materialen en de toerusting van leerlingen (randvoorwaarden).

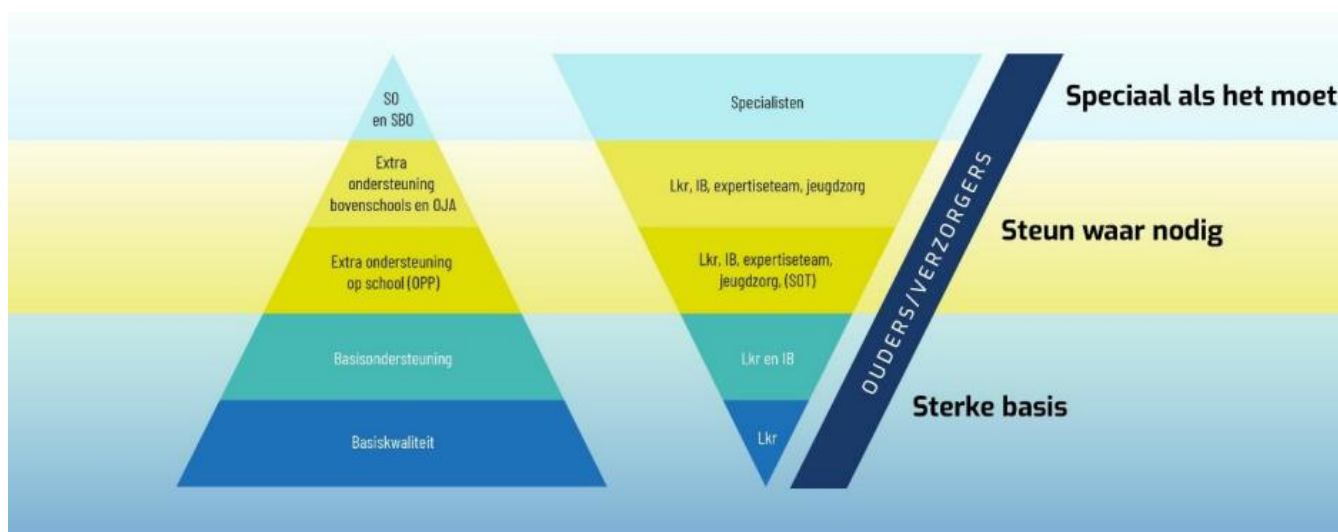
Deze aanpassingen helpen om belemmeringen weg te nemen, zodat leerlingen met een blijvende ondersteuningsbehoefte het klassikale onderwijs beter kunnen volgen.

De basisondersteuning is beschikbaar voor alle leerlingen die dat nodig hebben, passend bij hun ondersteuningsbehoefte. Het gaat om ondersteuning en doeltreffende aanpassingen waar leerlingen met vergelijkbare ondersteuningsbehoeften meestal baat bij hebben. Het kan gaan om aanpassingen voor bepaalde groepen leerlingen, maar ook om aanpassingen die in het onderwijs voor alle leerlingen zijn geïntegreerd. Uitgangspunt is dat een leerling een ononderbroken ontwikkelproces kan doorlopen, afgestemd op de voortgang in de ontwikkeling.

Wat is extra ondersteuning?

Basisondersteuning is niet altijd genoeg. Sommige leerlingen hebben meer ondersteuning nodig. Naast de basisondersteuning bieden scholen in het primair onderwijs daarom extra ondersteuning. Extra ondersteuning omvat alle vormen van ondersteuning en doeltreffende aanpassingen die verder gaan dan de basisondersteuning en die binnen het regulier onderwijs geboden kunnen worden. Het gaat dan om ondersteuning en intensievere aanpassingen voor individuele leerlingen of voor groepen met vergelijkbare ondersteuningsbehoeften. Het kost meestal meer tijd om deze ondersteuning te organiseren dan bij basisondersteuning.

Voor leerlingen die extra ondersteuning nodig hebben, wordt een ontwikkelingsperspectiefplan (opp) opgesteld. De grens tussen basisondersteuning en extra ondersteuning wordt in elk geval bepaald door de landelijke norm voor basisondersteuning. Het samenwerkingsverband zorgt voor een dekkend aanbod van extra ondersteuning binnen de regio en maakt daarbij soms gebruik van voorzieningen buiten de regio. Die extra ondersteuning wordt georganiseerd door het samenwerkingsverband en het gespecialiseerd onderwijs, in afstemming met het onderwijsteam, leerlingen en ouders en, als dat wenselijk is, samen met andere scholen of ketenpartners, zoals ambulante begeleiding, jeugdhulpverlening en jeugdgezondheidszorg.

1. Basis- en extra ondersteuning regulier onderwijs met visie op sterke basis en steun waar nodig

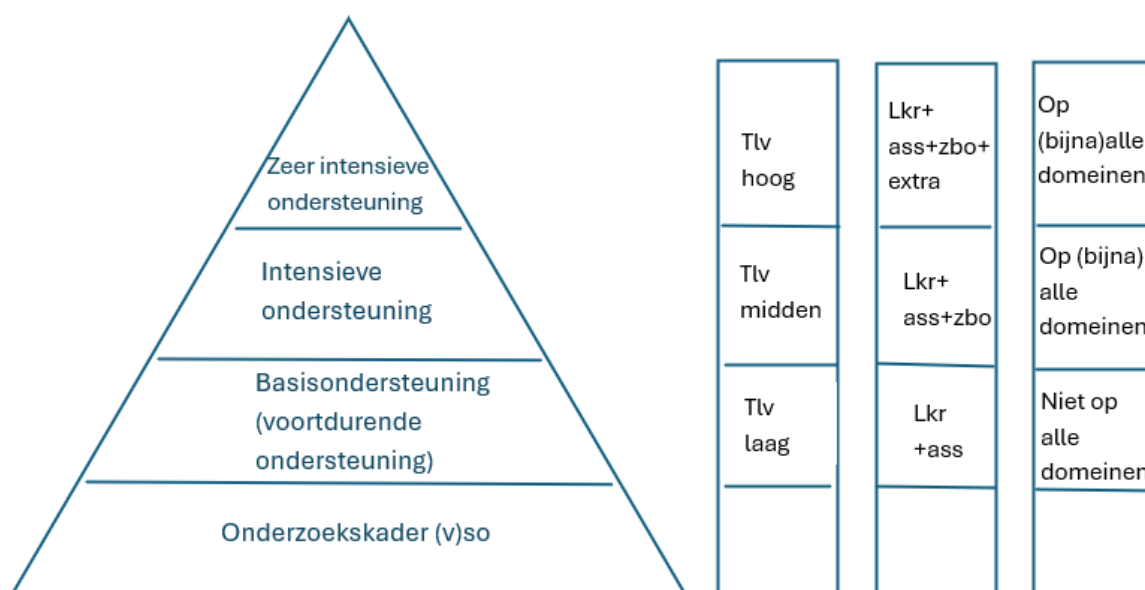
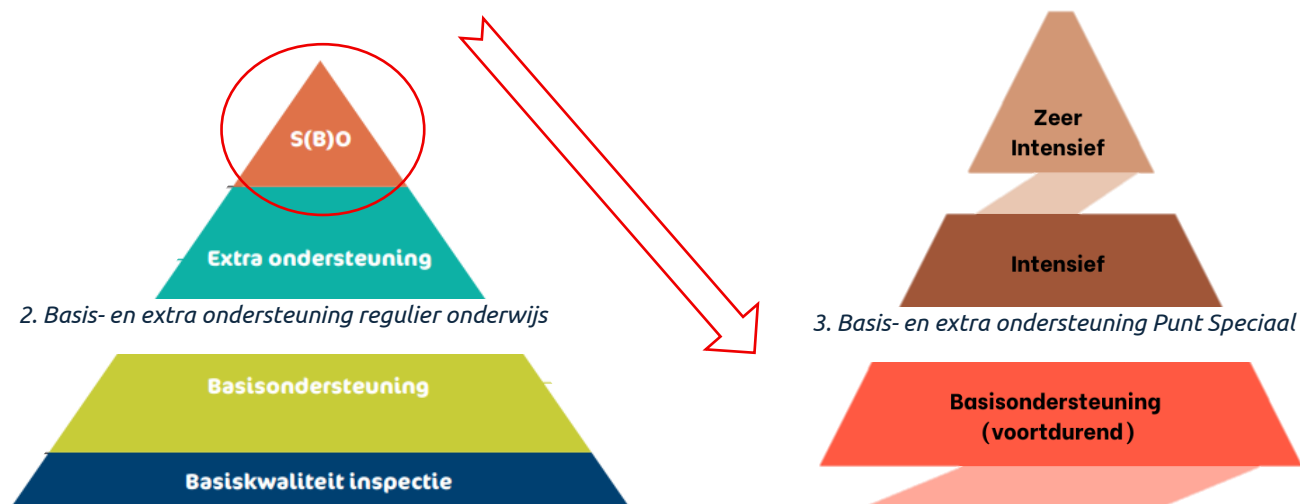
2. De basisondersteuning voor Punt Speciaal

Inleiding

In hoofdstuk 1 is beschreven hoe de norm voor basisondersteuning in het regulier onderwijs is opgebouwd, inclusief de extra ondersteuning. In dit hoofdstuk richten we ons op de basisondersteuning binnen Punt Speciaal. Vanaf hoofdstuk 3 gaan we in op de ondersteuningsgebieden, de intensieve en zeer intensieve ondersteuning en de bijbehorende bekostiging.

Basisondersteuning in het (v)so

De figuren laten zien hoe de basis- en extra ondersteuning in het regulier en speciaal onderwijs is opgebouwd. Het vertrekpunt is steeds het onderzoekskader van de inspectie. De twee piramides laten zien waar het primair onderwijs eindigt en waar het (voortgezet) speciaal onderwijs begint.

4. Basis- en extra ondersteuning Punt Speciaal met TLV hoogte

Onze scholen bieden basiskwaliteit aan alle leerlingen die onderwijs volgen. Deze basiskwaliteit is gebaseerd op het inspectiekader en op de visie van de organisatie. Dat zien we terug in het schoolgebouw, het handelen van medewerkers, de schoolcultuur en de organisatiestructuur.

Hieronder staat een opsomming van de basisondersteuning die wij aan al onze leerlingen bieden.

Basisondersteuning in zijn algemeenheid binnen Punt Speciaal

- Binnen de school gaan we uit van mogelijkheden en kansen voor alle leerlingen.
- Leren doe je samen. Een leerling moet zich daarom in een groep kunnen ontwikkelen. De groepsgrootte hangt samen met de ondersteuningsbehoeften van de leerlingen in de groep.
- We zien ouders als gelijkwaardige partner bij het vormgeven van ons onderwijs en het toekomstperspectief van de leerling.
- De onderwijs-, opvoedings- en ondersteuningsbehoeften en mogelijkheden van het kind, de groep, de leraar, de school en het gezin staan centraal in ons dagelijks handelen en onze afstemming.
- We bieden alle leerlingen een veilige en vertrouwde leeromgeving.
- Leraren bieden waar nodig gedurende de hele schoolperiode didactische differentiatie.
- Leraren bieden maatwerk waar dat nodig is en passen dit in binnen het dagrooster.
- De school beschikt over lesmateriaal dat aansluit bij differentiatie van de lesstof en leermogelijkheden van de leerlingen.
- De lessen zijn effectief, aansprekend, doelmatig en interactief en worden opgebouwd volgens expliciete directe instructie (edi), afgestemd op de ondersteuningsbehoeften van leerlingen. De school streeft een ononderbroken lesaanbod voor iedere leerling na.
- De leraar werkt samen met de intern begeleider (ib'er), gedragswetenschapper en locatiedirecteur om de zorg en begeleiding rond de leerling goed in te richten en te volgen.
- De school volgt, analyseert en evalueert de leerontwikkeling van de leerling systematisch, minstens twee keer per jaar, met een leerlingvolgsysteem. De school gebruikt deze informatie bij de invulling en bijstelling van het aanbod. Daarbij zet de school toetsen op maat en observaties in.
- De school schakelt zo nodig externe specialisten in als dat onderwijs gerelateerd is.
- De school beschikt over een geschikte ruimte voor begeleiding van individuele of kleine groepen leerlingen.
- De school richt het gebouw zo in dat het past bij de ondersteuningsbehoeften van de leerling, bijvoorbeeld met prikkelrijke of prikkelarme leeromgevingen en een omgeving die aansluit bij de mate van zelfstandigheid, zelfredzaamheid of fysiek-medische beperkingen van leerlingen.

Een aantal genoemde aspecten komt deels overeen met het regulier onderwijs. Binnen Punt Speciaal kunnen deze alleen worden georganiseerd en uitgevoerd als de randvoorwaarden van het speciaal onderwijs aanwezig zijn. Denk aan klassengrootte, de mate van begeleiding en ondersteuning, kennis en expertise, aanbod en verlengde instructie, en de inrichting van het gebouw en de leeromgeving.

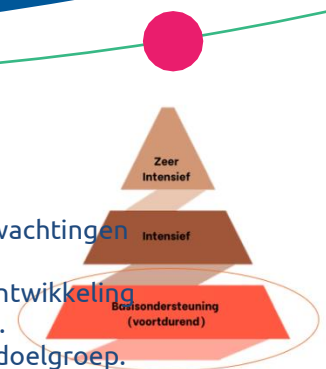
De basisondersteuning nader toegelicht

Pedagogisch handelen en school klimaat

- De klassenleiding formuleert en communiceert heldere, positieve gedragsverwachtingen naar leerlingen.
- Gedurende de dag stimuleert de klassenleiding actief de sociaal-emotionele ontwikkeling als basis voor de algehele ontwikkeling en deelname aan het onderwijsaanbod.
- De klassenleiding beschikt over relevante psychopathologische kennis van de doelgroep.
- De communicatie verloopt in concrete en eenvoudige taal, ondersteund met visuele of andere ondersteunende communicatiemiddelen.
- Leerlingen worden gedurende de dag gestimuleerd in zelfstandigheid en zelfredzaamheid.
- De klassenleiding handelt vanuit de principes van de-escalerend werken volgens de methodiek Triffier of Zuiderbos.
- Signalen van oplopende spanning worden tijdig opgemerkt en de klassenleiding ondersteunt de leerling bij regulatie.
- De school hanteert eenduidige gedragsverwachtingen en maakt deze zichtbaar voor leerlingen.
- Tijdens vrije situaties is bekend personeel op afstand aanwezig en beschikbaar.

Didactisch handelen en klassenmanagement

- Het onderwijs vindt plaats in kleine groepen. De richtlijn is twaalf tot zestien leerlingen per groep, met één fte leraar, aangevuld met ondersteuning door een onderwijsassistent en zo nodig zorgpersoneel.
- De school biedt per leerroute een passend basisaanbod.
- De Plancius-, CED- en SLO-leerlijnen vormen de basis voor het curriculum.
- De gehanteerde leerstijlen zijn sensopathisch, ervaringsgericht, contextgebonden en concreet-realistisch, met veel ruimte voor herhaling.
- Elke groep wordt begeleid door een leraar, pedagogisch didactisch medewerker (pdm'er) en/of een onderwijsassistent.
- De dag heeft een voorspelbare structuur door een vast gevisualiseerd dagprogramma.
- Het dagprogramma wordt visueel ondersteund, klassikaal of individueel, en is de hele dag zichtbaar, bijvoorbeeld op het digibord of via pictostrips.
- Het onderwijsprogramma bevat een evenwichtige afwisseling van inspanning en ontspanning.
- De klassenleiding biedt begeleiding op afstand en in kleine groepjes binnen het lokaal of de ruimte.
- Ondersteuning is gericht op leren en ontwikkelen.
- Alle leerlingen hebben een ontwikkelingsperspectiefplan (opp), dat minimaal één keer per jaar wordt geëvalueerd en bijgesteld.
- Op groepsniveau wordt extra tijd en herhaling ingezet om informatie te verwerken, te reageren op instructies en vaardigheden in te oefenen. Verlengde instructie is hierbij inbegrepen.
- De school biedt mogelijkheden voor instructie in kleine groepen.
- Onze lessen kennen een vaste opbouw volgens het edi-model.

Randvoorwaarden en mogelijkheden in het gebouw en externe partners

- Een gedragswetenschapper is op school aanwezig voor advies en begeleiding van de klassenleiding op het gebied van gedrag en groepsdynamiek.
- Medische en/of paramedische behandeling en verpleegkundige zorg onderwijstijd zijn zo nodig mogelijk.
- Waar nodig is er afstemming met zorgprofessionals op groepsniveau en incidenteel op individueel niveau.
- Indien nodig is aangepast meubilair beschikbaar.
- De leeromgeving is ingericht op veiligheid door middel van nabijheid, natuurlijke begrenzing en vaste rituelen die voorspelbaarheid bieden.
- Het schoolgebouw is aangepast aan de fysiek-medische ondersteuningsbehoeften van leerlingen die dat nodig hebben.
- Indien sprake is van gedeeltelijk afwijkende onderwijstijd, wordt een duidelijk ingroeiplan opgesteld en bijgehouden.
- Nederlands als tweede taal (NT2)-onderwijsaanbod is beschikbaar indien nodig.

De verschillen in de basisondersteuning tussen primair onderwijs en (voortgezet) speciaal onderwijs

aspect	regulier	so/vso
Groepsgrootte	25–30 leerlingen	Het onderwijs vindt plaats in kleine groepen. De richtlijn is 12–16 leerlingen per groep, met 1 fte leraar, aangevuld met ondersteuning door een onderwijsassistent en indien nodig zorgpersoneel.
Expertise	Leraar met ondersteuning vanuit de intern begeleider of kwaliteitscoördinator. Expertise in algemeen didactisch en pedagogisch handelen.	Structurele inzet van ib'er, gedragswetenschapper, pdm'er en paramedici. Leraren en onderwijsassistenten hebben aanvullende expertise op het gebied van pedagogiek, orthodidactiek, sociaal-emotionele ontwikkeling en psychopathologie.
Ontwikkelingsperspectiefplan	Alleen bij extra ondersteuning	Voor alle leerlingen verplicht. Heldere omschrijving van de ondersteuningsbehoeften van de leerling. Een LACCS-handelingsplan wordt opgenomen in het opp bij zeer intensieve ondersteuning van leerlingen in leerroute 1.
Leeromgeving	Standaard	Aangepast, bijvoorbeeld prikkelarm, ergonomisch en met hulpmiddelen. Zie ook de lijst met nader toegelichte basisondersteuning.
Ondersteuning	Gericht op eenvoudige leer- en gedragsproblemen	Gericht op complexe leer-, gedrags- en gezondheidsproblemen

Randvoorwaarden en context van de basisondersteuning van Punt Speciaal

Binnen Punt Speciaal komt klassikaal onderwijs voor, maar dit is niet de standaard zoals in het regulier onderwijs. Om passend onderwijs te realiseren, werken we zoveel mogelijk in kleine groepen. De basisondersteuning en extra ondersteuning vormen samen een continuüm: ondersteuning kan geleidelijk worden uitgebreid of afgebouwd, afhankelijk van de ondersteuningsbehoefte van de leerling. Basisondersteuning is gericht op alle leerlingen, terwijl extra ondersteuning wordt ingezet voor individuele leerlingen die meer nodig hebben.

Alle leerlingen worden gevolgd volgens een vaste zorgcyclus. Als de ontwikkeling daar aanleiding toe geeft, kan op basis van vastgestelde criteria worden bepaald dat meer ondersteuning nodig is dan de geboden basisondersteuning. Deze criteria zijn opgesteld door verschillende functiegroepen binnen Punt Speciaal en aangevuld met landelijk gehanteerde instrumenten.

Wie is verantwoordelijk voor de basisondersteuning?

De organisatie en de school zijn verantwoordelijk voor de uitvoering van de basisondersteuning en voor de voorwaarden die daarvoor nodig zijn, zoals professionalisering en inzet van onderwijspersoneel. Basisondersteuning wordt gefinancierd vanuit de reguliere bekostiging via het samenwerkingsverband. Samenwerkingsverbanden kunnen in het ondersteuningsplan voor hun regio het niveau van de basisondersteuning beschrijven.

Die norm voor basisondersteuning geldt dan voor alle schoollocaties in het primair onderwijs en het (voortgezet) speciaal onderwijs binnen het samenwerkingsverband. De basisondersteuning die in het ondersteuningsplan staat, voldoet in elk geval aan de landelijke norm voor basisondersteuning. Het niveau kan in een ondersteuningsplan dus hoger liggen dan de landelijke norm binnen een individueel samenwerkingsverband, maar niet lager. In figuur 1 is weergegeven hoe de landelijke norm voor basisondersteuning zich verhoudt tot het ondersteuningsplan en de beschrijving van het ondersteuningsaanbod in de schoolgids.

Het is belangrijk dat de ambitie van de school of het samenwerkingsverband wordt afgestemd met de onderwijsteams, zodat een leraar of ondersteuner niet voor verrassingen komt te staan en duidelijk is wat er van hen wordt verwacht.

Figuur 1 Visuele weergave van hoe de landelijke norm voor basisondersteuning zich verhoudt tot het ondersteuningsplan en het ondersteuningsaanbod in de schoolgids.

Hoe wordt de basisondersteuning op school georganiseerd en waar staat het?

De basisondersteuning wordt binnen de school uitgevoerd in afstemming met leerlingen en ouders. Zij is gebaseerd op beschikbare en effectief bewezen wetenschappelijke kennis en praktijkkennis. Ieder schoolbestuur bepaalt zelf hoe de basisondersteuning in de aangesloten scholen wordt georganiseerd en uitgevoerd. Dat is de aanleiding geweest om dit document *Basisondersteuning binnen Punt Speciaal* op te stellen en te delen binnen de organisatie.

In de schoolgids staat bij het ondersteuningsaanbod wat de school biedt aan basisondersteuning en hoe de school dit uitvoert. Die informatie moet duidelijk en in begrijpelijke taal zijn vastgelegd voor leraren, ouders en leerlingen. De basisondersteuning vindt binnen of buiten de klas plaats. Zij kan worden uitgevoerd door de leraar of door een ondersteuner of specialist van binnen of buiten de school. De expertise die nodig is om de basisondersteuning uit te voeren, is op school beschikbaar, eventueel met hulp van het samenwerkingsverband, het schoolbestuur en/of ketenpartners. Kennis hoeft dus niet bij iedere professional afzonderlijk aanwezig te zijn. Dit is voor regulier en speciaal onderwijs op dezelfde manier ingericht.

Hoe wordt de kwaliteit van de basisondersteuning gewaarborgd?

Elk schoolbestuur is verantwoordelijk voor de kwaliteit van de uitvoering van de basisondersteuning. Binnen Punt Speciaal bespreken we binnen de kwaliteitscyclus op meerdere momenten in het jaar de basiskwaliteit en de intensieve en zeer intensieve ondersteuning die we bieden. De Inspectie van het Onderwijs houdt hierop extern toezicht. Wanneer de landelijke norm voor basisondersteuning wettelijk is vastgelegd, wordt deze opgenomen in het onderzoekskader van de Inspectie van het Onderwijs. Dat is nu nog niet het geval.

3. Intensieve- en zeer intensieve ondersteuning binnen Punt Speciaal

Dit verstaan wij onder intensieve ondersteuning

Pedagogisch handelen en school klimaat

- Er is begeleiding in nabijheid beschikbaar voor de leerling.
- Er is begeleiding in nabijheid beschikbaar bij communicatie, omdat de ondersteuningsbehoefte groter is en meer differentiatie in aanbod en afstemming vraagt.
- Er is begeleiding in nabijheid beschikbaar bij emotieregulatie.
- De leerling kan gedurende de hele schooldag rekenen op intensieve begeleiding, altijd binnen een groepssamenstelling.
- Er is begeleiding in nabijheid beschikbaar bij algemene dagelijkse levensverrichtingen (adl).
- Er is begeleiding in nabijheid beschikbaar tijdens vrije situaties, zoals spel en buitenspelen.
- Er wordt gewerkt met signaleringsplannen waarbij individuele afspraken voor ontspanning en spanningsopbouw noodzakelijk zijn.

Didactisch handelen en klassenmanagement

- Er wordt gewerkt met een passend basisaanbod.
- Er wordt gebruikgemaakt van aanbod vanuit Plancius, CED en SLO.
- Er wordt aangesloten bij verschillende leerstijlen, zoals lichaamsgericht, sensopathisch, ervaringsgericht en contextgebonden leren.
- In het dagprogramma wordt inspanning structureel afgewisseld met begeleide ontspanning, eventueel in een prikkelarme ruimte.
- De leerling heeft visuele en individuele instructie nodig bij het maken van overgangen.
- Er zijn vaker maatwerktrajecten nodig om de leerling didactisch aangehaakt te houden.

Randvoorwaarden en mogelijkheden in het gebouw en externe partners

- Het onderwijs vindt plaats in kleine groepen. De richtlijn is tien tot twaalf leerlingen per groep, met één fte leraar, aangevuld met ondersteuning door een onderwijsassistent en zo nodig zorgpersoneel.
- De klassenleiding bestaat uit een leraar, pdm'er, een assistent en indien nodig een medewerker van zorg binnen onderwijs (zbo).
- Er zijn meerdere ruimtes beschikbaar om intensievere begeleiding in kleinere groepen of individueel te bieden.
- Er zijn ruimtes beschikbaar voor begeleide ontspanning, zoals een snoezelruimte, bewegingsruimte of rustruimte.
- Indien sprake is van gedeeltelijk afwijkende onderwijstijd, wordt een duidelijk ingroeiplan opgesteld en bijgehouden.
- De commissie van begeleiding (cvb) van de school, bestaande uit de ib'er, gedragswetenschapper en locatiedirecteur, heeft binnen de zorgcyclus zicht op de ontwikkeling van deze leerlingen. Evaluatie en bijstelling van interventies zijn vaker nodig dan bij leerlingen met voldoende baat bij basisondersteuning.
- Er is een intensievere betrokkenheid van de gedragswetenschapper nodig, omdat meer aanpassingen in begeleiding en nabijheid nodig zijn.
- Er wordt paramedische of specialistische behandeling onder onderwijstijd geboden, waarbij integraal wordt samengewerkt.
- Er wordt samengewerkt met zorg binnen onderwijs vanuit verschillende partners om extra begeleiding in nabijheid te realiseren, ter ondersteuning van de ontwikkeling van het kind, zodat het onderwijs kan volgen.

-
- Er worden indien nodig multidisciplinaire overleggen (mdo's) ingezet voor deze leerlingen, omdat de ondersteuning intensiever is op meerdere ontwikkelingsgebieden.
  - Als er sprake is van onderwijs met revalidatiedagbehandeling, worden de onderwijs- en behandeldoelen afgestemd in een Centrale Kindbespreking, waarin alle disciplines en ouders en/of de leerling vertegenwoordigd zijn. De zorg- en behandeldoelen worden opgenomen in het dagprogramma van het kind, waarbij de leraar verantwoordelijk is voor het toepassen van de integrale ontwikkel- en behandeldoelen gedurende de dag. Het onderwijspersoneel zorgt voor een zeer intensieve tweewekelijkse afstemming met de verschillende paramedische, medische en zorgdisciplines.
  - De leeromgeving is ingericht op veiligheid door middel van nabijheid, natuurlijke begrenzing en vaste rituelen die voorspelbaarheid bieden.

Dit verstaan wij onder zeer intensieve ondersteuning

Pedagogisch handelen en school klimaat

- Er is continue begeleiding in nabijheid beschikbaar voor de leerling.
- Er is individuele begeleiding beschikbaar bij communicatie.
- Er is individuele begeleiding beschikbaar bij emotieregulatie.
- Er is individuele begeleiding beschikbaar bij adl.
- Er is individuele begeleiding beschikbaar tijdens vrije situaties, zoals spel en buitenspelen.
- Er wordt structureel gewerkt met signaleringsplannen waarbij individuele afspraken voor ontspanning en spanningsopbouw noodzakelijk zijn.
- De leerling kan gedurende de hele schooldag rekenen op continue begeleiding.
- De leerling heeft in overgangssituaties individuele nabijheid nodig om met behulp van lichaamsgerichte aansturing de overgang te kunnen maken.
- In het dagprogramma worden inspanning en ontspanning in een kortere tijdsduur afgewisseld dan bij intensieve ondersteuning.
- Er wordt gewerkt met specialistische methodieken zoals LACCS om de leerling op vijf ontwikkelingsgebieden in kaart te brengen en in afstemming met externe ondersteunende partijen de juiste ontwikkelingsstimulans te bieden.

Didactisch handelen en klassenmanagement

- Er wordt gewerkt binnen leerroute 1, 2 of hoger, waarbij vaak een gedragscomponent aanwezig is.
- Het aanbod is op maat samengesteld en sluit waar mogelijk aan op het basisaanbod van de leerroute en het leerjaar.
- Er wordt gewerkt met een curriculum vanuit Plancius, CED of SLO.
- Er wordt maatwerk geboden binnen het lesaanbod en de algehele ontwikkelingsgebieden.
- Er wordt instructie geboden in zeer kleine groepen van maximaal twee leerlingen of individueel.
- Er wordt aangesloten bij leerstijlen zoals lichaamsgericht, sensopathisch, ervaringsgericht en contextgebonden leren.
- Het opp bevat een LACCS-handelingsplan met ondersteuningsplan.
- In het opp is een expliciete beschrijving opgenomen van de randvoorwaarden binnen de verschillende ontwikkelingsdomeinen.

Randvoorwaarden en mogelijkheden in het gebouw en externe partners

- Het onderwijs vindt plaats in kleine groepen. De richtlijn is zes tot acht leerlingen per groep, met één fte leraar, aangevuld met ondersteuning door een onderwijsassistent en zo nodig zorgpersoneel.
- De klassenleiding beschikt over kennis van specialistische methodieken voor specifieke ondersteuningsbehoeften, zoals LACCS en Geef me de Vijf.
- De klassenleiding heeft kennis van de basis- en verdiepingscursus Triffier of heeft scholing in arrangeren door classificeren van Zuiderbos gevolgd.
- Indien nodig heeft de klassenleiding de cursus fysiek ingrijpen vanuit Triffier afgerond.
- Als een protocol voor fysiek ingrijpen nodig is, wordt dit halfjaarlijks geëvalueerd en bijgesteld.
- Er worden structureel mdo's ingezet om de ontwikkeling van de leerling en de afstemming tussen ondersteunende partijen goed te houden.

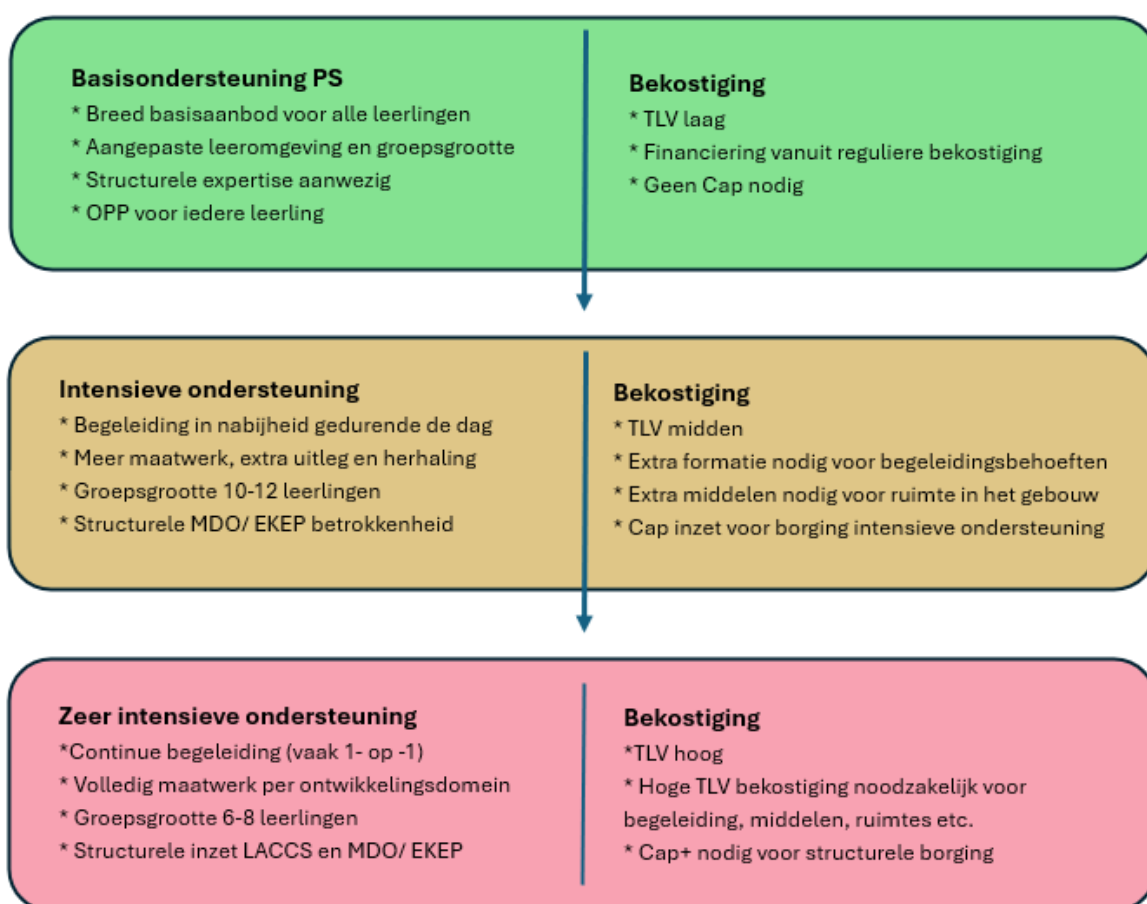
-
- Als er sprake is van onderwijs met revalidatiedagbehandeling, worden de onderwijs- en behandeldoelen afgestemd in een Centrale Kindbespreking, waarin alle disciplines en ouders en/of de leerling vertegenwoordigd zijn. De zorg- en behandeldoelen worden opgenomen in het dagprogramma van het kind, waarbij de leraar verantwoordelijk is voor het toepassen van de integrale ontwikkel- en behandeldoelen gedurende de dag. Het onderwijspersoneel zorgt voor een zeer intensieve tweewekelijkse afstemming met de verschillende paramedische, medische en zorgdisciplines.
  - De gedragswetenschapper sluit structureel aan bij de mdo's en vervult daarin een proces begeleidende rol.
  - De gedragswetenschapper en ib'er zijn structureel betrokken bij de groep ter ondersteuning van de klassenleiding en ter voorkoming van onderwijsshiaten in aanbod of onderwijstijd.
  - Indien sprake is van gedeeltelijk afwijkende onderwijstijd, wordt een duidelijk ingroeiplan opgesteld en bijgehouden.
  - Er zijn meerdere ruimtes beschikbaar om individueel intensieve begeleiding in nabijheid te bieden.
  - Er zijn ruimtes beschikbaar voor begeleide ontspanning, zoals een snoezelruimte, bewegingsruimte, rustruimte en zeer prikkelarme ruimte.
  - De cvb van de school, bestaande uit de ib'er, gedragswetenschapper en locatiedirecteur, heeft binnen de zorgcyclus continu zicht op de ontwikkeling van deze leerlingen.
  - Er is aangepast meubilair beschikbaar indien dit nodig is.
  - Er zijn aangepaste toiletten en verschoningsruimten aanwezig.
  - Er wordt samengewerkt met zorgpartners ter ondersteuning van de lichamelijke en/of gedragsmatige ondersteuningsbehoeften van de leerling.
  - De leeromgeving is ingericht op veiligheid door middel van nabijheid, natuurlijke begrenzing en vaste rituelen die voorspelbaarheid bieden.

De verschillen tussen de basis-, intensieve- en zeer intensieve ondersteuning binnen Punt Speciaal

Onderdeel	Basis ondersteuning Punt Speciaal	Intensieve ondersteuning	Zeer intensieve ondersteuning
Mate van nabijheid	Begeleiding in nabijheid is beschikbaar indien nodig en verschilt per ontwikkelingsdomein.	Begeleiding in nabijheid is gedurende de dag beschikbaar.	Begeleiding in nabijheid is continu aanwezig.
Vorm van begeleiding	Begeleiding is gericht op de groep of een deel van de groep.	Begeleiding is individueel of in kleine groepen.	Begeleiding is vooral individueel of in zeer kleine groepen van maximaal twee leerlingen.
Pedagogische focus	De groep wordt als geheel of als subgroep aangesproken en ondersteund.	Extra ondersteuning bij communicatie, emotieregulatie, adl en vrije situaties.	Individuele begeleiding staat centraal bij alle domeinen, zoals communicatie, emotieregulatie, adl en spel.
Emotieregulatie en ontspanning	Er wordt rekening gehouden met de emotieregulatie en prikkelverwerking van ieder kind, binnen de groepssamenstelling als geheel of binnen een subgroep.	Waar nodig wordt gewerkt met signaleringsplannen.	Signaleringsplannen worden structureel ingezet om gedurende de dag tegemoet te komen aan de extra ondersteuning die de leerling nodig heeft om tot ontwikkeling te komen.
Overgangen	Overgangen worden gevisualiseerd en begeleid voor de gehele groep.	Overgangen vragen om extra begeleiding en visuele ondersteuning.	Overgangen vragen om individuele nabijheid met lichaamsgerichte aansturing.
Balans tussen inspanning en ontspanning	Er wordt rekening gehouden met de emotieregulatie en prikkelverwerking van ieder kind binnen de groepssamenstelling.	Inspanning wordt afgewisseld met begeleide ontspanning.	Inspanning wordt vaker en korter afgewisseld met ontspanning dan bij intensieve ondersteuning.
Didactisch aanbod	Leerroute 2, 3, 4, 5 of 6 binnen het basisaanbod.	Leerroute 2, 3, 4, 5 of 6 binnen het basisaanbod, met extra maatwerk.	Volledig maatwerk binnen lesaanbod en ontwikkelingsgebieden.
Didactische ontwikkeling	Ontwikkeling volgens de leerstandaarden van Punt Speciaal en in lijn met het verwachte uitstroom- of doorstroomperspectief.	Ontwikkeling in aangepaste stappen, deels toetsbaar.	Ontwikkeling in zeer kleine stappen; toetsen vaak niet inzetbaar, observaties leidend.
Instructie	Instructie aan de hele groep of aan subgroepen.	Kleine groepsinstructie of individuele instructie.	Individuele instructie of instructie in zeer kleine groepen van maximaal twee leerlingen.
Methodieken	Methodieken die aansluiten bij het pedagogisch-didactisch klimaat van de school om de basisondersteuning aan alle leerlingen te bieden.	Methodieken die aansluiten bij de extra ondersteuning die de leerling nodig heeft, zoals LACCS of Geef me de Vijf.	Specialistische methodieken die aansluiten bij de extra ondersteuning die de leerling nodig heeft, zoals LACCS of Geef me de Vijf.

Groepsgrootte	12-16 leerlingen	10-12 leerlingen	6-8 leerlingen
Zorgoverleg	Intern begeleider en op casuïstiekniveau de gedragswetenschapper.	Mdo's of Centrale Kindbesprekingen worden ingezet wanneer nodig voor integrale afstemming tussen onderwijs, zorg en behandeling.	Gedragswetenschapper en ib'er zijn structureel betrokken en procesbegeleidend.
Onderwijstijd en afstemming	De leerling volgt het dagprogramma. Als onderwijstijd wordt gemist, is sprake van een ingroeiplan of vermindering van onderwijstijd na toekenning door schoolarts of leerplicht.	De leerling volgt het dagprogramma met ondersteuning. Er kan sprake zijn van gedeeltelijk gemiste onderwijstijd met een ingroeiplan.	De leerling volgt een maatwerkprogramma met continue begeleiding. Er kan sprake zijn van gedeeltelijk gemiste onderwijstijd met een ingroeiplan.
Leeromgeving	Klaslokaal met bijlokaal of extra ruimte.	Extra ruimtes voor nabijheid en begeleide ontspanning.	Extra en zeer prikkelarme ruimtes voor individuele begeleiding en ontspanning.
Externe zorg	Indien nodig eerstelijnszorg.	Samenwerking met zorg binnen onderwijs en andere partners om extra begeleiding en afstemming mogelijk te maken.	Eerstelijnszorg, specialistische zorg en paramedische behandeling kunnen structureel en intensief worden aangeboden.

Verband ondersteuning- TLV bekostiging – Cap financiering Punt Speciaal (so/vso)

4. Bijlage

Uit de landelijke norm basiskwaliteit komt de volgende tekst. Deze tekst beschrijft de randvoorwaarden van het onderwijsaanbod die van belang zijn voor de ontwikkeling van alle leerlingen. Dit ligt onder de algehele beschrijving van de basisondersteuning voor Punt Speciaal.

Beleid

1. Het schoolbestuur heeft een sociaal veiligheidsplan voor alle vestigingen, dat pesten tegengaat en zorgt voor sociale, fysieke en mentale veiligheid van leerlingen. De school handelt hiernaar.
2. Het schoolbestuur met alle vestigingen heeft beleid geformuleerd over medisch handelen en medicijnverstrekking. Dit beleid gaat in elk geval over het bewaren en toedienen van medicijnen en het uitvoeren van medische handelingen, zowel niet-BIG als BIG. De school handelt hiernaar.
3. Het schoolbestuur met alle vestigingen heeft beleid gericht op gelijkwaardige en tijdige samenwerking met ouders en leerlingen. De school handelt hiernaar;
4. Het schoolbestuur stelt functiegroepen beschikbaar op schoolniveau om de ondersteuning en kennis en vaardigheden voldoende te faciliteren.

Kennis en vaardigheden

5. De school beschikt over voldoende opgeleid personeel en biedt medewerkers de mogelijkheid hun kennis en vaardigheden uit te breiden of de personele bezetting uit te breiden, zodat de benodigde basisondersteuning aan leerlingen geboden kan worden.
6. De school heeft kennis van de vaardigheden die nodig zijn om te leren en van de manier waarop deze vaardigheden zich ontwikkelen bij leerlingen. De school kan deze bij de leerling herkennen.
7. De school heeft kennis van de meest voorkomende leer- en ontwikkelingsbehoeften die relevant zijn voor de schoolpopulatie en handelt hiernaar.
8. De school wisselt kennis en expertise uit met relevante experts en andere scholen over de uitvoering en organisatie van de basisondersteuning.

Ondersteuning

9. De school hanteert de meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling.
10. De school beschrijft de interne en externe ondersteuningsstructuur duidelijk voor het team en voor leerlingen en ouders, en legt deze vast in het ondersteuningsaanbod in de schoolgids.
11. De school beschrijft in de schoolgids bij het ondersteuningsaanbod hoe de basisondersteuning op school eruitziet en wie deze uitvoert, passend bij de schoolpopulatie.
12. De school realiseert in de klas en op school een veilige, voorspelbare en overzichtelijke leeromgeving met adequaat klassenmanagement.
13. De school bevordert lees- en spellingvaardigheid bij alle leerlingen.
14. De school bevordert de sociale en emotionele ontwikkeling en de positieve identiteitsontwikkeling van alle leerlingen.
15. De school stimuleert het taak- en werkgedrag van leerlingen, zoals motivatie en leren leren.
16. Na schriftelijke aanmelding door ouders brengt de school de ondersteuningsbehoeften van de leerling in kaart en organiseert zelf passend aanbod in afstemming met de ouders en de leerling.
17. De school volgt, analyseert en evalueert systematisch de ontwikkeling van leerlingen, klassen en de school. Ouders worden hierover geïnformeerd. De informatie wordt gebruikt om het onderwijs- en ondersteuningsaanbod in te vullen en aan te passen.
18. De school signaleert in teamverband en in afstemming met ouders en leerlingen zo vroeg mogelijk de benodigde ondersteuning en past deze daarop aan.

-
- 19. De school stemt de ondersteuning planmatig af op de ontwikkeling en specifieke ondersteuningsbehoeften van de leerling en monitort deze. Hierbij wordt naar de leerling als geheel gekeken. Ouders worden hierover geïnformeerd.
  - 20. De school past het ondersteuningsaanbod op groeps- en klasniveau aan, met aandacht voor de individuele ondersteuningsbehoefte van leerlingen.
  - 21. De school betreft leerlingen actief bij de vormgeving van hun eigen ondersteuning, passend bij hun ontwikkelingsfase. Als de leerling dat wil, kan hierbij ook iemand anders ondersteunen, bijvoorbeeld een ouder. Als de leerling daartoe niet in staat is, nemen de ouders deze rol over.
  - 22. Ouders en leerlingen kunnen met vragen over ondersteuning terecht bij de school en bij het ouder- en jeugdsteunpunt van het samenwerkingsverband Passend Onderwijs. De school informeert ouders en leerlingen over het steunpunt op een manier die past bij de ouderpopulatie. Bij de doorstroom naar een andere school draagt de school relevante begeleidingsgegevens van leerlingen over volgens de richtlijnen in het onderwijskundig rapport, conform de relevante artikelen in de Wet op het primair onderwijs, de Wet op de expertisecentra, de Wet voortgezet onderwijs en het Besluit uitwisseling leer- en begeleidingsgegevens.
  - 23. De school kan samenwerken met het samenwerkingsverband, gespecialiseerd onderwijs, jeugdhulpverlening, jeugdgezondheidszorg, schoolmaatschappelijk werk en andere organisaties.

Wat valt er niet onder de basisondersteuning?

- 24. Individuele ondersteuning of psychische begeleiding voor leerlingen met sociale en emotionele problemen, die niet genoeg hebben aan basisondersteuning en individuele ondersteuning op maat of psychische begeleiding nodig hebben om in een groep of klas te kunnen functioneren.
- 25. Individuele ondersteuning voor leerlingen die een onveilige situatie of een gevoel van onveiligheid creëren voor zichzelf, klasgenoten of personeel, en die niet genoeg hebben aan de basisondersteuning.
- 26. Medische handelingen die een BIG-registratie vragen, voorbehouden handelingen.

Samenvatting

Het schoolbestuur waarborgt een samenhangend en dekkend beleid voor basisondersteuning dat op alle vestigingen uniform wordt uitgevoerd. Dit beleid is gericht op het creëren van een veilige, inclusieve en stimulerende leeromgeving, waarin leerlingen zich optimaal kunnen ontwikkelen en tijdig passende ondersteuning krijgen.